



Zastupitelstvo města Olomouce
Kontrolní výbor

Výtisk č.1.....

Zápis o výsledku kontroly

Kontrola postupu magistrátu SMOL v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie,

kterou provedli členové kontrolního výboru: RNDr. Kateřina Mutinová a Mgr. Jan Grepl,

na základě: rozhodnutí kontrolního výboru ZMO ze dne 13. 2. 2023 v souladu s plánem kontrolní činnosti na I. pololetí 2023.

Předmět kontroly:

Kontrola se zaměřila na naplňování povinností magistrátem SMOL, které plynou ze směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, jež byla po schválení kontroly kontrolním výborem transponována do právního řádu ČR zákonem č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů.

Při kontrole bylo zjištěno:

Magistrát naplňuje povinnosti plynoucí ze směrnice i zákona, avšak je nutné podotknout, že věcná působnost vnitřního předpisu je omezena na ze zákona nutný okruh oznamovatelů a téměř se nezabývá anonymními oznámeními.

Závěr:

Magistrát SMOL literu zákona i směrnice naplňuje. Je však ke zvážení, zda se nezamyslet nad způsoby, jakými by potenciální oznamovatelé dostali větší důvěru ve vnitřní oznamovací systém a zda nerozšířit okruh potenciálních oznamovatelů na co nejširší okruh osob, který by případným oznámením mohl závčas předejít nekalým jednáním, škodě či potenciálním protiprávním jednáním. Věcných okruh oznamovatelů je vnitřním předpisem omezen jen na zaměstnance SMOL zařazené do MMOI, MPO, osoby vykonávající odbornou praxi, stáž nebo dobrovolnickou činnost u těchto součástí. Je nutné upozornit, že podle čl. 4 odst. 3 uvedené směrnice se ochrana oznamovatelů má vztahovat rovněž na osoby, jejichž pracovní poměr má teprve začít, jestliže byly informace o porušení získány během přijímacího řízení či jiných předmluvních jednání. Stejně tak směrnice v čl. 4 odst. 1 písm. b) a d) počítá s tím, že by ochrana oznamovatelů měla pokrývat rovněž i osoby samostatně výdělečně činné a rovněž veškeré osoby, které pracují pod dohledem a podle pokynů zhotovitelů, subdodavatelů a dodavatelů.

Kontrolní skupina se zejména zaměřila na webové stránky SMOL, na kterých informuje potenciální oznamovatele o zákonem stanovených informacích: <https://www.olomouc.eu/vnitri-oznamovací-system>

Web obsahuje všechny povinné informace dle zákona, nicméně kontrolní skupina nenabyla přesvědčení, že zpracování těchto informací a možnosti oznámení budou pro případné oznamovatele natolik atraktivní, aby využili možnost oznámení podle zákona a nikoli standardní oznámení orgánům činným v trestním řízení nebo jiným orgánům veřejné moci. Kontrolní skupina připomíná, že vnitřní kontrolní systém je povinně zřizován právě proto, aby potenciální oznamovatelé nevyužili další nástroje zákona a směrnice, tj. např. podání oznámení na jiný příslušný správní úřad, podání trestního oznámení či medializace. Kvalitně nastavený a důvěru vzbuzující vnitřní oznamovací systém tak umožňuje s vyšší pravděpodobností „prát špinavé prádlo“ v rámci SMOL, aniž by městu Olomouc vznikla kupř. reputační škoda. Kontrolní skupina zastává názor, že k většímu využití vnitřního oznamovacího systému by vedlo zavedení interaktivního oznamovacího formuláře.

SMOL se rozhodl navíc omezit možnosti oznámení na zákonné minimum, když 1. omezuje formu oznámení pouze na neanonymní oznámení; 2. omezuje okruh osob, jejichž oznámení bude přijímat na zákonné minimum.

K anonymním oznámením: Z dostupných dat a výzkumů plyne, že právě skrze anonymní oznámení jsou nahlašovány nejzávažnější nekalá jednání. Platí, že čím se oznámení týká zásadnějšího zjištění, tím je vyšší i obava/strach/podezřivost oznamovatele z odvetných opatření. Možnost anonymního oznámení tak zejména podporuje oznamovatele v tom, aby překonali potenciální psychické bariéry oznámení podat. Nepřijímat anonymní oznámení je však pouze volbou SMOL a nikoli zákonnou povinností. Z webu města tak lze dovodit, že o anonymní oznámení SMOL nestojí a raději odkazuje oznamovatele nejzávažnějších zjištění na způsoby oznámení, které jim zajistí anonymitu – např. oznámení orgánům činným v trestním řízení či médiím.

K omezení okruhu oznamovatelů: Omezit okruh oznamovatelů dle § 9 odst. 2 písm. a) část věty za středníkem zákona lze. SMOL se k omezení okruhu oznamovatelů rozhodl. Z pohledu kontrolní skupiny k tomu však není důvod a SMOL se ochuzuje o potenciálně důležitá oznámení, která jinak nebudou moci být řešena v rámci úřadu.

Kontrolní skupina měla dále k dispozici vnitřní předpis o ochraně oznamovatelů č. VP 1/2023, který lze shledat v souladu se zákonem a směrnicí. Oproti předchozímu znění tohoto vnitřního předpisu nelze opakovat předchozí výtky kontrolní skupiny ohledně postupování podnětů pověřenou osobou a jejich nedostatečných pravomocí.

Opatření k nápravě:

Kontrolní skupina doporučuje:

- Explicitně umožnit přijímání i anonymních oznámení a zakotvit ochranu anonymních oznamovatelů obdobně, jak je uvedeno v čl. 6 odst. 3 směrnice, tedy osobám, které oznámily nebo zveřejnily informace o porušení anonymně, avšak byly následně identifikovány a případně postiženy odvetnými opatřeními, mají přesto nárok na ochranu podle zákona.
- Neomezovat okruh oznamovatelů pouze na „interní zaměstnance“, ale rozšířit je na co nejširší okruh osob, a to zejména i na oznamovatele z řad dodavatelů, viz § 3 odst. 2 písm. j) zákona.
- Zvážit využití interaktivního dotazníku za účelem příjmu oznámení podle zákona.

.....
RNDr. Kateřina Mutinová

.....
Mgr. Jan Grepl

Dne: 25. 1. 2024

Se zápisem byla seznámena a poučena o právu podat vyjádření ve lhůtě do 5 dnů.

.....
datum seznámení

.....
Ing. Jitka Běhalová, vedoucí odboru
interního auditu a kontroly

Vyjádření k zápisu o výsledku kontroly:

Vnitřní předpis o ochraně oznamovatelů č. VP 1/2023 umožňuje i podání anonymních oznámení – dle čl. 5 se v případě anonymního oznámení tento vnitřní předpis použije přiměřeně, přičemž oznámení bude vyřízeno mimo režim zákona o ochraně oznamovatelů. Je tomu tak z důvodu, že § 2 odst. zákona č. 171/2023, o ochraně oznamovatelů, vyžaduje jako povinnou náležitost oznámení uvedení údaje o jménu, příjmení a datu narození, nebo jiné údaje, z nichž je možné dovodit totožnost oznamovatele, což je podstatné i pro posouzení další podmínky, které musí oznámení splňovat, a sice, zda k možnému protiprávnímu jednání došlo nebo má dojít u osoby, pro niž oznamovatel, byť zprostředkovaně, vykonával nebo vykonává práci nebo jinou obdobnou činnost, nebo u osoby, se kterou oznamovatel byl nebo je v kontaktu v souvislosti s výkonem práce nebo jiné obdobné činnosti. K výroku kontrolního výboru, dle kterého „kontrolní skupina měla dále k dispozici vnitřní předpis o ochraně oznamovatelů č. VP 1/2023, který lze shledat v souladu se zákonem a směrnicí. Oproti předchozímu znění tohoto vnitřního předpisu nelze opakovat předchozí výtky kontrolní skupiny ohledně postupování podnětů pověřenou osobou a jejich nedostatečných pravomocí“ uvádím, že před vydáním VP 1/2023 žádný jiný vnitřní předpis o ochraně oznamovatelů neexistoval, byla pouze sepsána interní pravidla příslušnou osobou, a to pouze na dobu, než byl ve Sbírce zákonů publikován zákon č. 171/2023, o ochraně oznamovatelů.

Dne: 29. 1. 2024

.....
Ing. Jitka Běhalová, vedoucí odboru
interního auditu a kontroly

Zápis byl vyhotoven ve třech vyhotoveních.

Výtisk č. 1 Zastupitelstvo města Olomouce
Výtisk č. 2 Rada města Olomouce
Výtisk č. 3 Kontrolní výbor ZMO